

SERMO CCXIII¹.*In traditione Symboli, II.*

I. SYMBOLUM est breviter complexa regula fidei, ut mentem instruat, nec oneret memoriam; paucis verbis dicitur, unde multum acquiratur. « Credo in Deum Patrem omnipotentem. » Vide quam cito dicitur, et quantum valet. Deus est, et Pater est: Deus potestate, Pater bonitate. Quam felices sumus, qui Dominum nostrum patrem invenimus. Credamus ergo in eum, et omnia nobis de ipsius misericordia promittamus, quia omnipotens est: ideo in Deum Patrem omnipotentem credimus. Nemo dicat: Non mihi potest dimittere peccata. Quomodo non potest omnipotens? Sed dicis: Ego multum peccavi. Et ego dico: Sed ille omnipotens est. Et tu: Ego talia peccata commisi, unde liberari et mundari non possum. Respondeo: Sed ille omnipotens est. Videte quid ei cantetis in Psalmo; « Benedic, inquit, anima mea Domino, et » noli oblivisci omnes retributiones ejus² »: qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos. Ad hoc nobis est ejus omnipotentia necessaria. Nam universæ creaturæ ad hoc erat necessaria, ut crearetur. Omnipotens est ad facienda majora et minora; omnipotens est ad facienda cœlestia et terrena: omnipotens est ad facienda immortalia et mortalia: omnipotens est ad facienda spiritalia et corporalia: omnipotens est ad fa-

¹ Alias de Tempore 119. — ² Psal. cii, 2, 3.

cienda spiritalia et corporalia: omnipotens est ad facienda visibilia et invisibilia: magnus in magnis, nec parvus in minimis. Postremo omnipotens est ad facienda omnia, quæ facere voluerit. Nam ego dico quanta non possit. Non potest mori, non potest peccare, non potest mentiri, non potest falli. Tanta non potest: quæ si posset, non esset omnipotens. Credite ergo in eum, et confitemini: « Corde » enim creditur ad justitiam; ore autem confessio fit ad » salutem¹. » Ideo cum credideritis, oportet ut confiteamini, quando Symbolum reddetis. Accipite modo quod teneatis, et postea reddatis, et nunquam obliviscamini.

II. Post hoc quid? « Et in Jesum Christum. Credo, » dicis, in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum » Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum. » Si Filium unicum, ego Patri æqualem. Si Filium unicum, ergo ejusdem substantiæ cujus est Pater. Si Filium unicum, ergo ejus omnipotentiam cujus est Pater. Si Filium unicum, ergo Patri coæternum. Hoc in se, et apud se, et apud Patrem. Propter nos quid? ad nos quid? « Qui conceptus » est de Spiritu sancto, natus ex virgine Maria. » Ecce qua venit, quis ad quos. Per virginem Mariam, in qua operatus est Spiritus sanctus, non homo maritus; qui fecundavit castam, et servavit intactam. Sic ergo carne indutus est Dominus Christus, sic factus est homo qui fecit hominem, assumendo quod non erat, non perdendo quod erat. Verbum enim caro factum est, et habitavit in nobis². Non verbum in carnem versum est, sed Verbum manens carne accepta, invisibilis semper, factus est visibilis quando voluit, et habitavit in nobis. Quid est, in nobis? In hominibus. Factus unus ex hominum numero, unus et unicus. Unicus Patri. Nobis quid? Et nobis unicus Salvator: nemo enim præter ipsum salvator noster. Et nobis

¹ Rom. x, 10. — ² Joan. i, 14.

unicus Redemptor : nemo enim præter ipsum redemptor noster : non auro, non argento, sed sanguine suo.

III. Ergo ipsa, ubi empti sumus, ejus commercia videamus. Cum enim dictum esset in Symbolo, « Qui conceptus » est de Spiritu sancto, natus ex virgine Maria : » jam quid pro nobis? « Passus est, sequitur, sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus. » Qui Filius Dei unicus Dominus noster crucifixus (3), Filius Dei unicus Dominus noster sepultus est. Homo crucifixus est, homo sepultus : Deus non est mutatus, Deus non est occisus, et tamen secundum hominem occisus. « Si enim cognovissent, ait Apostolus, » nunquam Dominum gloriæ crucifixissent¹ : » Et Dominum gloriæ ostendit, et crucifixum confessus est. Quia si quis etiam tuam tunicam illæsa carne tua conscindat, tibi facit injuriam : nec sic clamas pro veste tua, ut dicas : Conscidisti tunicam meam; sed, Conscidisti me, fila de me fecisti. Loqueris ista integer, et verum dicis, et de carne tua nihil detraxit qui læsit. Sic et Dominus Christus crucifixus est. Dominus est, unicus Patri est; Salvator noster est, Dominus gloriæ est : tamen crucifixus est; sed in carne, et sepultus in sola carne. Nam ubi sepultus est, et quando sepultus est, tunc ibi nec anima fuit. Sola carne in sepulcro jacebat, et tamen confiteris « Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex » virgine Maria, » qui Jesus Christus, unicus Filius Dei, Dominus noster. « Sub Pontio Pilato crucifixus, » qui Jesus Christus, unicus Dei Filius, Dominus noster. « Et » sepultus, » qui Jesus Christus, unicus Dei Filius, Dominus noster. Sola caro jacet, et tu dicis : Dominus noster? Dico, plane dico quia vestem intueor, et vestitum adoro. Caro illa illius vestimentum fuit : « Quia cum in

¹ 1 Cor. II, 8.

» forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, non formam Dei amittens; in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo¹. »

IV. Non contemnamus solam carnem : quando jacuit, tunc nos emit. Quare nos emit? Quia non semper jacuit : « Tertia enim die resurrexit a mortuis. » Hoc sequitur in Symbolo. Cum confessi fuerimus ejus passionem, confitemur et resurrectionem. In passione quid egit? Docuit quid toleremus. In resurrectione quid egit? Ostendit quid speremus. Hic opus, ibi merces : opus in passione, merces in resurrectione. Nec, quia resurrexit a mortuis, hic remansit. Sed quid sequitur? « Ascendit in cælum. » Et modo ubi est? « Sedet ad dexteram Patris. » Intellige dexteram, ne quæras ibi sinistram. Dexteram Dei dicitur æterna felicitas. Dexteram Dei dicitur ineffabilis inestimabilis, incomprehensibilis beatitudo atque prosperitas. Hæc est dexteram Dei. Ibi sedet. Quid est, Ibi sedet? Ibi habitat. Sedes enim dicuntur, ubi quisque habitat. Num enim quando illum vidit Stephanus sanctus, mentiebatur qui dicebat : Sedet ad dexteram Patris? Quomodo enim dicit Stephanus. « Ecce ego video cælum apertum, et Filium » hominis stantem ad dexteram Dei? » Quia ille vidit stantem, mentiebatur forte qui dicebat tunc : Sedet ad dexteram Patris? Sedet ergo, dictum est, manet, habitat. Quomodo? Quomodo tu. Quo statu? Quis dicit? Dicamus quod docuit, dicamus quod novimus.

V. Quid? « Inde venturus judicaturus vivos et mortuos. » Confiteamur Salvatorem, ne timeamus judicem. Qui enim modo in eum credit, et præcepta ejus facit, et diligit eum, non timebit quando veniet judicare vivos et mortuos : non solum non timebit, sed ut veniat optabit.

¹ Philip. II, 9. — ² Act. VII, 55.

Quid enim nobis felicius, quam quando venit quem desideramus, quando venit quem amamus? Sed timeamus, quia iudex noster erit. Qui modo est advocatus noster, ipse tunc erit iudex noster. Audi Joannem: « Si dixerimus » quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et » veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus » peccata nostra, dixit, fidelis est et justus, qui dimittat » nobis peccata, et mundet nos ab omni iniquitate. Hæc » scripsi vobis, ut non peccetis: et si quis peccaverit, » advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, et ipse est exoratio peccatorum nostrorum¹. » Si haberes causam apud aliquem iudicem agendam, et instrueres advocatum, esses susceptus ab avvocato, ageret causam tuam sicut posset; et si non illam finisset, et audires illum iudicem venturum; quantum gauderes, quia ipse potuit esse iudex tuus, qui fuit paulo ante advocatus tuus? Et modo ipse pro nobis orat, ipse pro nobis interpellat. Advocatum eum habemus, et iudicem timeamus? Imo qui advocatum præmisimus, securi iudicem venturum speremus.

VI. Transitum est in Symbolo quod pertinet ad Jesum Christum Filium Dei unicum Dominum nostrum: sequitur: « Et in Spiritum sanctum, » ut compleatur Trinitas, Pater et Filius et Spiritus sanctus. Et de Filio multa sunt dicta, quia Filius suscepit hominem, Filius Verbum caro factum est, non Pater, non Spiritus sanctus: sed carnem Filii tota Trinitas fecit. Inseparabilia enim sunt opera Trinitatis. Sic ergo accipite Spiritum sanctum, ut non credatis minorem esse quam Filium, et minorem esse quam Patrem. Pater enim et Filius et Spiritus sanctus tota Trinitas unus Deus. Nihil ibi distat, nihil varium, nihil defectivum, nihil alteri contrarium; æquale semper,

¹ 1 Joan. 1, 8-10.

invisibile et incommutabile Pater et Filius et Spiritus sanctus. Liberet nos Trinitas a multitudine peccatorum.

VII. Jam quod sequitur ad nos pertinet. « Sanctam » Ecclesiam. » Sancta Ecclesia nos sumus; sed non sic dixi, nos, quasi ecce qui hic sumus, qui me modo audistis. Quotquot hic sumus, Deo propitio, Christiani fideles in hac ecclesia, id est, in ista civitate, quotquot sunt in ista regione, quotquot sunt in ista provincia, quotquot sunt et trans mare, quotquot sunt et in toto orbe terrarum: « Quoniam a solis ortu usque ad occasum » laudatur nomen Domini¹. » Sic se habet Ecclesia catholica mater nostra vera, vera illius sponsi conjux. Honoremus eam, quia tanti Domini matrona est. Et quid dicam? Magna est sponsi et singularis dignatio; meretricem invenit, virginem fecit. Quia meretrix fuit, non debet negare, ne obliviscatur misericordiam liberantis. Quomodo non erat meretrix, quando post idola et dæmonia fornicabatur? Fornicatio cordis in omnibus fuit: in paucis carne, in omnibus corde. Et venit, et virginem fecit. Ecclesiam virginem fecit. In fide virgo est. In carne paucas habet virgines sanctimoniales: in fide omnes virgines debet habere et fœminas, et viros. Ibi enim debet esse castitas et puritas et sanctitas. Nam vultis nosse quam virgo sit? Apostolum Paulum audite, amicum sponsi audite zelantem sponso, non sibi. « Aptavi vos, inquit, uni » viro. » Ecclesiæ dicebat: et cui Ecclesiæ? Quocumque litteræ illæ pervenire potuerunt. « Aptavi vos uni viro » virginem castam exhibere Christo. Timeo autem, dixit, » ne sicut serpens Evam decepit astutia sua². » Serpens ille numquid corporaliter concubuit cum Eva? Et tamen virginitatem cordis ejus extinxit. « Hoc timeo, dicit, ne » corrumpantur mentes vestræ a castitate, quæ est in

¹ Psal. cxii, 3. — ² 1 Cor. 1, 2, 3.

» Christo. » Virgo est ergo Ecclesia : virgo est, virgo sit. Caveat seductorem, ne inveniatur corruptorem. Virgo est Ecclesia. Dicturus es mihi forte : Si virgo est, quomodo parit filios? Aut si non parit filios, quomodo dedimus nomina nostra, ut de ejus visceribus nasceremur? Respondeo : Et virgo est, et parit. Mariam imitatur, quæ Dominum peperit. Numquid non virgo sancta Maria et peperit, et virgo permansit? Sic et Ecclesia, et parit, et virgo est. Et si consideres : Christum parit : quia membra ejus sunt qui baptizantur. « Vos estis, inquit Apostolus, corpus » Christi et membra¹. » Si ergo membra Christi parit, Mariæ simillima est.

VIII. « Remissionem peccatorum. » Hæc in Ecclesia si non esset, nulla spes esset : remissio peccatorum si in Ecclesia non esset, nulla futuræ vitæ et liberationis æternæ spes esset. Gratias agimus Deo, qui Ecclesiæ suæ dedit hoc donum. Ecce venturi estis ad fontem sanctum, diluimini baptismo, salutari lavacro regenerationis renovabimini; eritis sine ullo peccato, ascendentes de illo lavacro. Omnia quæ vos præterita persequerentur, ibi delebuntur. Ægyptiis insequentibus Israëlitas similia erant vestra peccata, persequentibus, sed usque ad mare Rubrum². Quid est, usque ad mare Rubrum? Usque ad fontem Christi cruce et sanguine consecratum. Quod enim rubrum est, rubet. Non vides quomodo rubeat pars Christi? Interroga oculos fidei. Si crucem vides, attende quod fudit. Lancea perforatum est latus Christi, et manavit pretium nostrum³. Ideo signo Christi signatur baptismus, id est, aqua ubi tinguimini, et quasi in mari Rubro transitis. Peccata vestra, hostes vestri sunt. Sequuntur, sed usque ad mare. Cum vos intraveritis, evadetis, illa delebuntur : quomodo evadentibus per siccum

¹ 1 Cor. xii, 27. — ² Exod. xiv. — ³ Joan. xix, 34.

Israëlitis, aqua cooperuit Ægyptios. Et quid dicit Scriptura? « Unus ex eis non remansit¹. » Peccasti multa, peccasti pauca; peccasti magna, peccasti parva : quod est minus ex eis non remansit². Sed quoniam victuri sumus in isto sæculo, ubi quis non vivit sine peccato, ideo remissio peccatorum non est in sola ablutione sacri baptismatis, sed etiam in Oratione dominica et quotidiana, quam post octo dies accepturi estis. In illa invenietis quasi quotidianum baptismum vestrum, ut agatis Deo gratias qui donavit hoc munus Ecclesiæ suæ, quod confitemur in Symbolo : ut cum dixerimus : « Sanctam Ecclesiam; » adjungamus : « Remissionem peccatorum. »

IX. Post hæc : « Carnis resurrectionem. » Iste jam finis est. Sed finis sine fine erit resurrectio carnis. Sed erit postea nulla mors carnis, nullæ angustiae carnis, nulla fames et sitis carnis, nullæ afflictiones carnis, nulla senectus et lassitudo carnis. Noli ergo horrere carnis resurrectionem. Bona ejus vide, mala obliviscere. Prorsus quidquid querelarum est carnalium modo, tunc ibi non erit. Æterni erimus, æquales Angelis Dei³. Unam cum Angelis sanctis civitatem habebimus, a Domino possidebimur, hæreditas ejus erimus, et ipse hæreditas nostra erit : quoniam ipsi dicimus modo : « Dominus pars hæreditatis meæ⁴. » Et de nobis dictum est Filio ipsius : « Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam⁵. » Possidebimus, et possidebimur; tenebimus, et tenebimur. Quid dicam? Colimur et colimus. Sed colimus ut Deum, colimur ut ager. Ut sciatis quia colimur, Dominum audite. « Ego sum vitis vera, vos estis sarmenta, Pater meus » agricola⁶. » Si agricola dicitur, agrum colit. Quem

¹ Psal. cv, 11. — ² Forte delebuntur omnia, et magna et parva : quod est : Unus ex eis non remansit. — ³ Matth. xxii, 30. — ⁴ Psal. xv, 5. — ⁵ Id. ii, 8. — ⁶ Joan. xv, 1.

agrum? Colit nos. Et agricola terræ hujus visibilis arare potest, fodere potest, plantare potest; rigare, si aquam invenerit, potest: numquid potest incrementum dare, germen educere in terram, radicem figere, in auras promovere, robur addere ramis, fructibus onerare, foliis honestare, numquid agricola potest? Agricola tamen noster Deus Pater omnia ista potest in nobis. Quare? Quia credimus in Deum Patrem omnipotentem. Ergo tenete quod et proposuimus vobis, et quomodo Deus dare dignatus est exposuimus.

SERMO CCXIV.

In traditione Symboli, III.

Prodit nunc primum ex Remigiano libro ante annos circiter octingentos descripto.

I. PRO modulo ætatis rudimentorumque nostrorum (4), pro tyrocinio suscepti muneris atque in vos dilectionis affectu, qui jam ministrantes altari, quo accessuri estis, assistimus, nec ministerio sermonis vos fraudare debemus. Apostolus dicit: « Quoniam si confessus fueris in ore tuo » quia Dominus est Jesus, et credideris in corde tuo quia » Dominus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Corde » enim creditur ad justitiam, ore confessio fit ad salutem¹. » Hoc in vobis ædificat Symbolum, quod et credere et confiteri debetis, ut salvi esse possitis. Et ea quidem, quæ breviter accepturi estis, mandanda memoriæ

¹ Rom. x, 9, 10.

et ore proferenda, non nova vel inaudita sunt vobis. Nam in sanctis Scripturis et in Sermonibus ecclesiasticis ea multis modis posita soletis audire. Sed collecta breviter et in ordinem certum redacta atque constricta tradenda sunt vobis, ut fides vestra ædificetur, et confessio præparetur, et memoria non gravetur. Hæc sunt quæ fideliter retenturi estis, et memoriter redditori. (Post hanc prælocutionem pronuntiandum est totum Symbolum (5), sine aliqua interposita disputatione: « Credo in Deum Patrem » omnipotentem, » et cætera quæ sequuntur in eo. Quod Symbolum nostis quia scribi non solet: quo dicto, adjungenda est hæc disputatio.)

II. Ista quæ breviter audistis, non solum credere, sed etiam totidem verbis memoriæ commendare et ore proferre debetis. Sed quoniam munienda sunt adversus diversa sentientes et a diabolo captivatos, qui insidiantur fidei, cum adversantur saluti: mementote ita credere « Omnipotentem Deum, » ut nulla omnino natura sit, quam ipse non condidit. Et ideo peccatum punit, quod ipse non fecit; quia eo foedatur natura, quam fecit. Omnes ergo visibiles invisibilesque creaturas, vel quidquid rationabili mente potest esse particeps incommutabilis veritatis, sicuti Angelus et homo; quidquid vivit et sentit, quamvis careat intellectu, sicut sunt cuncta animalia, in terra, in aquis, in aëre, gradientia, reptilia, natalitia; quidquid sine intellectu, sine aliquo sensu, quoquo modo dicitur vivere, sicut sunt ea quæ radicibus figuntur in terra, et in auras germinando erumpunt atque consurgunt; quidquid sola corpulentia locum occupat, sicut lapis, atque ipsius mundanæ molis quæcumque cernuntur vel etiam tanguntur elementa; hæc omnia fecit omnipotens, mediis ima et summa conjungens, et universa quæ creavit locis congruis temporibusque disponens. Fecit autem non ex